

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Tekijänoikeusasioden neuvottelukunnan kokous 27.11.2023 klo 10 -

Asialista

10.00 Puheenjohtaja vsi Elina Laavi avaa kokouksen

- Jäsenten esittäytyminen
- Yleistä neuvottelukunnan tehtävistä ja toimintatavoista uudella toimikaudella

10.30 Ajankohtaista

- Kulttuuripoliittinen selonteko

- Selonteon valmisteluprosessi & tekijänoikeudelliset kysymykset selonteon osana, valtiosihteeri Elina Laavi
- EU:n tekoälyasetus - tilannepäivitys trilogivaiheesta, Anna Vuopala
- E-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvaus - Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta (HE 46/2023) - tilannepäivitys, Ville Toro, Jorma Waldén

11.00 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multalan terveiset

11.15 Tekijänoikeusjärjestelmän kehittäminen

- Hallitusohjelmakirjaukset ja eduskunnan lausumat
- Tilannearvio, Anna Vuopala, Aura Lehtonen

11.30 Kokous päättyy

EU:n tekoälyasetus

- Asetusehdotus kevät 2021; Suomen kannat U 28/2021 vp ja UJ 29/2022 vp Neuvoston yleisnäkemyks joulukuu 2022: Lähtökohtana terveyden, turvallisuuden ja perusoikeuksien suojaaminen haitallisilta tekoälysovelluksilta; taustalla EU:n kasvun ja kilpailukyvyn turvaaminen; mahdollisimman yhtenäinen sääntely; riskiperusteisuus perustamalleille
  - Euroopan parlamentti esitti perustamallien ja yleiskäyttöisten tekoälyjärjestelmien tarjoajille velvoitteita ja luovan tekoälyn osalta lisäksi ”riittävän tarkan tiivistelmän tekemistä suojausta koulutusdatasta” → jatko-U-kirje 2023 eduskuntaan
- Suuri valiokunta (SuVL 3/2023) säilytti kannan kuultuaan SiV, LiV, PeV jne..
  - Korosti vaikutusarvioinnin puutetta; perusoikeusvaikutusten puutteellista arviointia (lisäselvitys) → **tekijänoikeuksien ja inhimillisen luomisen edellytysten turvaaminen** → tekoäly tulee luomaan monenlaisia tekijänoikeudellisia haasteita
  - Viimeinen trilogi 6.12 → Lukuisia ongelmia tekoälyn määritelmän epäselvyys, riskiperusteiset kategoriat → miten tekoälyasetusta tullaan soveltamaan suhteessa tekijänoikeuslakiin (27 EU maata) ja miten tekoälysovelluksia tullaan käyttämään julkisella ja yksityisellä sektorilla; oikeustapaukset ratkaisevat

Datastrategian alaiset uudet EU-asetukset

- **Datahallintasäädös (DGA), Data-asetus (DA), jotka ovat jatkosäätelyä GDPR lisäksi**
  - **toimeenpano Suomessa LVM vastuulla; suoraan sovellettavaa lakia** → päällekkäisyydet ja ristiriitaisuudet; kummassakin tekijänoikeudellista vaikutusta
- DGA: Fokus julkisen sektorin elinten datan uudelleenkäytössä; menettelysääntelystä, ei velvoita → tavoite data-avaruuksien muodostus; määräykset toimivaltaisesta viranomaisesta datan datanvälityspalveluille Traficom, **voimaantulo 24.9.2023**
  - Voiko kielto vedota sui generis-tietokantasuojaan (josta ei ole säädetty direktiivissä tai tekijäoikeuslaissa) toimia joissain tilanteissa julkisen sektorin kannalta tämän asetuksen tai sen tehtävien tavoitteiden vastaisesti?
- DA: Fokus ei-henkilödatassa, eli teollisuusdatassa (IoT), siten että tuotteen tai siihen liittyvä palvelun tuottajalla on velvollisuus saattaa data käyttöön, esim. terveyslaitteista tai autosta, esim. sille, joka on datan tuottanut; poliittinen yhteisymmärrys kesäkuu 2023
  - Miten tietokantadirektiivin mukaisten säännösten soveltaminen voidaan varmistaa asetuksen mukaisesti? Ettei synny automaattisesti tietokantasuojaa koneen luomalle datalle (asetuksen mukaisissa tilanteissa) kun EU- tai kansallista lainsäädäntöä ei muuteta
  - Valvova viranomainen; asiasta palaveri tulossa lähiaikoina LVM, OKM, PRH, TEM

E-aineistojen kirjastokäytön korvaus (1/2)

- Tilanne
  - HE 46/2023 vp, 9.10.2023
  - SiVM 3/2023 vp, 22.11.2023
  - Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024
- Tausta
  - Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma
  - E-aineistojen kirjastokäytön korvaamista koskeva selvitys, Kristiina Harenko (2022)

E-aineistojen kirjastokäytön korvaus (2/2)

- Tekijänoikeuslain uusi 38 a §: korvaus e-kirjan ja e-äänikirjan kirjastokäytöstä
  - Yleisissä kirjastoissa ja korkeakoulukirjastoissa tapahtuva e-kirjojen ja e-äänikirjojen yleisölle välittäminen
  - Tekijät (kirjailija, kääntäjä, kuvittaja, säveltäjä, sanoittaja) ja lukijat
  - Kirjaston kokoelmaan kuuluvat e-kirjat ja e-äänikirjat (ns. verkkokirjahyllyssä ei katsota kuuluvan)
- Toisin kuin lainauskorvaus, ei perustu tekijänoikeuden rajoitukseen
  - E-aineistojen kirjastokäyttö edellyttäisi edelleen tekijän (ja lähioikeuden osalta lukijan), käytännössä kustantajan lupaa
- Hallinnointi: opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymät yhteishallinnointiorganisaatiot, sovellettaisiin 19 a §:n säännöksiä

Tekijänoikeuslain uudistustarpeet

- **Hallitusohjelmakirjaukset**

- **Kokonaislainuudistus**

- Tekijänoikeuslainsäädännön kehittäminen on jatkuva prosessi; Arvioidaan miltä osin lain uudistaminen on mahdollista (kansallinen liikkumavara) ja tarpeellista
    - **Kansallinen liikkumavara arvioidaan kunkin asian/ säännöksen/ asiakokonaisuuden yhteydessä**

- **Tekijänoikeusjärjestelmän käytännön toimivuus digitaalisessa ympäristössä eli **tekijänoikeuden infrastruktuuri; kansallinen, EU- ja kv-ulottuvuus****

- Luovien alojen datataloushankkeet – ylläpito meneillään olevista hankkeista, rahoituksesta, niiden synergioista (mm. Trusted Media Data Space)
    - Komissio tukee EDIC- konsortiohanketta ja katsoo sillä olevan positiivista vaikutusta; Tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittämisellä voidaan vastata myös joihinkin tekoälykeskustelun yhteydessä esille nousseisiin huoliin.

- **Ahvenanmaan erityistarpeet**

- Analyysi; mitkä kysymykset ovat tekijänoikeudellisesti ratkaistavissa ja mitkä pikemmin sopimusnoikeudellisia tai käytäntöön liittyviä

Eduskunnan lausumat

- **1.** Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslain *toimivuutta ja vaikutuksia eri tahojen ja toimijoiden näkökulmasta*. Arvioinnissa tulee lisäksi huomioida *perusoikeusvaikutusten punninta suhteessa sääntelyn tulkinta- ja soveltamiskäytäntöihin ja määrittelytarpeet erityisesti alkuperäisen ja edelleen lähettämisen suhteen*. Arvioinnissa mahdollisesti havaittuihin epäkohtiin tulee puuttua valmistelemalla tarvittavat lainsäädäntömuutokset EU-oikeuden ja kansallisen liikkumavaran mahdollistamissa puitteissa.
- **2.** Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö *seuraa ja arvioi ehdotetun sääntelyn toimivuutta opetus- ja tutkimuskäytännössä oikeudenhaltijoiden, opettajien ja oppilaitosten näkökulmasta ja sen perusteella valmistelee tarvittavat säädösmuutosesitykset*.
- **3.** Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslainsäädännön *kokonaisuudistuksen tarpeen tekijänoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyden sekä lainsäädännön selkeyden ja ymmärrettävyyden vahvistamiseksi kansallinen liikkumavara huomioon ottaen*.

- **Eduskunnan lausumat**

- Radio- ja tv-lähetyksen alkuperäinen lähettäminen ja edelleen lähettäminen (25 f §, 25 h§)
  - Kokonaisuuden kuvaus ja analysointi ministeriössä
  - EUT:ssa vireillä olevassa Telia-tapauksessa tullut ratkaisu; KKO; vaikuttaa siihen, miten asiassa edetään
- Opetustoimintaan liittyvien säännösten seuranata ja tarkastelu (14 §, 14 a §)
  - Arvioita toimivuudesta mahdollista esittää, kun voimassa noin 1 – 1,5 vuotta
  - Mm. eri toimialojen piirissä tehtävät selvitykset, mahd. yhteistyö Cuporen kanssa
- Yleinen DSM-direktiivin säännösten toimivuuden seuranta TNK:n alaisuudessa
  - Mahdollisesti Tekijänoikeusfoorumi 2025; hallituskauden puoliväli

Seuranta

- Tekijänoikeuslain toimivuus
  - Mainittujen säännösten ohella **muut uudet ja suuret kokonaisuudet** 50§, 55a-55l§, 28a-30b§
- Perusoikeusvaikutusten suhde tulkinta- ja soveltamiskäytäntöihin
  - Verkkosisällönjakopalveluita koskevat vastuut; sananvapaus → ERMI-menettely asetettu
  - Yhtään tapausta ei ole tullut ministeriön tietoon
- Valiokunta pitää tärkeänä, että myös lainsäädännön kokonaisuuden toimivuutta seurataan ja arvioidaan tarkasti ja että mahdollisiin muutostarpeisiin reagoidaan viivytyksettä.

Kaupallisesta jakelusta poistuneet teokset – sidosryhmäkeskustelut TNK:n alla

- **Sidosryhmäkeskustelu I, elokuu 2023**
  - Sopimuslisenssijärjestöjen edustavuus-kysymys
  - 16 g §:n sopimuslisenssin ja 16 h §:n rajoitussäännöksen välinen soveltamisraja
  - KAM-sektorin koulutus IPRUCin toimesta 18.12.2023
- **Sidosryhmäkeskustelu II (TNK alaisuudessa, tammikuussa 2023?)**
  - Mitä aineistoja mekanisme halutaan soveltaa?
    - miten arvioidaan kaupallisesta jakelusta poistuminen ym.
    - EUIPO:oon vietävät tiedot; 6 kk ennen (mitä tietoja tarkalleen; tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittäminen, yhteiset käytännöt Europeanassa?)
    - SiVM 22/2022: Tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittämisessä olisi jatkossa otettava huomioon myös tarve saada tietoon tekijän kuolinvuosi, jolloin voidaan vahvistaa se, onko teos suojan piirissä vai ei → ainoat taideteosten kappaleet, kirjeet jne.